

ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A ȚĂRILOR STRĂINE

Gheorghe SULT

Doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Comrat,

or. Comrat, Republica Moldova

e-mail: sultgg@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-3636-2359>

Scopul prezentei lucrări este contribuirea la interpretarea și aplicarea corectă a prevederilor de către organele de aplicare a normelor de drept a esenței instituției acordului de recunoaștere a vinovăției, cât și a efectelor acestuia pentru justiție, și pentru infractor. În studiul efectuat au fost sintetizate cele mai recente opinii și concepții expuse în doctrina instituției acordului de recunoaștere a vinovăției. În articol s-a încercat să se dea răspuns la unele din problemele ce ar putea apărea la aplicarea instituției acordului de recunoaștere a vinovăției, precum și la aplicarea pedepsei în cadrul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției. Valoarea aplicativă a lucrării, la rândul său, constă în explicarea tuturor aspectelor esențiale aferente subiectului în cauză, interpretarea normelor legale corespunzătoare, analiza științei dreptului, fapt care urmează să stabilească soluțiile și să contribuie la interpretarea și aplicarea normei analizate într-un mod corect, fără a genera erori judiciare în aplicarea normelor date.

Cuvinte-cheie: *infracțiune, instanța de judecată, procuror, proces penal, acord de recunoaștere a vinovăției.*

AGREEMENT ON THE RECOGNITION OF GUILT IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND OF FOREIGN COUNTRIES

The purpose of this paper is to contribute to the correct interpretation and application of the provisions by the enforcement bodies of the essence of the institution of the plea agreement, as well as its effects on justice and the offender. The scientific novelty of the work is determined in particular by the novelty and importance of the institution of the plea agreement. This paper attempts to answer some of the problems that might arise in the application of the institution of plea agreement, as well as the application of the punishment in case of the conclusion of the plea agreement. The applicative value of the paper is, in turn, to explain all the important aspects of the subject in the analysis, the interpretation of the appropriate legal norms, the analysis of law which is to identify the solutions and to contribute to the interpretation and application of the analyzed norm in a correct way, without causing legal errors in the application of those rules.

Keywords: *offense, court, criminal trial, prosecutor, court, plea agreement.*

ACCORD DE RECONNAISSANCE DE LA CULPABILITÉ DANS LA LÉGISLATION DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA ET DES PAYS ÉTRANGERS

Le but de ce document est de contribuer à l'interprétation et à l'application correctes des dispositions par les organes répressifs de l'essence de l'institution de l'accord pour la reconnaissance de la culpabilité, ainsi que de ses effets pour la justice et pour le délinquant. Dans l'étude, les opinions et conceptions les plus récentes présentées dans la doctrine de l'institution de l'accord de reconnaissance de culpabilité ont été synthétisées. L'article a tenté de répondre à certains des

problèmes qui pourraient survenir dans l'application de l'institution de l'accord de reconnaissance de culpabilité, ainsi que dans l'application de la peine dans le cadre de la conclusion de l'accord de reconnaissance de culpabilité. La valeur applicative du travail consiste à son tour à expliquer tous les aspects essentiels liés au sujet en question, à interpréter les normes juridiques correspondantes, à analyser la science du droit, qui consiste à établir les solutions et à contribuer à l'interprétation et à l'application de la norme analysée de manière correcte, sans générer d'erreurs judiciaires dans l'application des données données.

Mots-clés: crime, cour, procureur, procès pénal, accord de la reconnaissance de la culpabilité.

СОГЛАШЕНИЕ О ПРИЗНАНИИ ВИНЫ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Цель данной статьи - способствовать правильному толкованию и применению правоохранительными органами положений сущности института соглашения о признании вины, а также его последствий для правосудия и правонарушителя. В исследовании обобщены последние мнения и концепции, изложенные в доктрине соглашения о признании вины. Автор попытался ответить на некоторые вопросы, которые могут возникнуть при применении института соглашения о признании вины, а также применения санкций при заключении такого соглашения. Прикладное значение статьи, в свою очередь, заключается в объяснении всех существенных аспектов, связанных с исследуемым предметом, толковании соответствующих правовых норм, анализе юридической науки, который обозначит решения и будет способствовать толкованию и правильному применению анализируемой нормы без возникновения судебных ошибок при применении данных норм.

Ключевые слова: преступление, суд, обвинитель, уголовный процесс, соглашение о признании вины.

Introducere

Schimbarea rapidă a orientărilor valorice ale populației începând cu perioada anilor '90 al secolului trecut a cutremurat echilibrul existent în societate.

În contextul politicii penale promovate de Republica Moldova, democrația se înfăptuiește, în primul rând, prin asigurarea intereselor persoanelor, astfel încât aceasta din urmă să poată opta pentru diferite opțiuni ale comportamentului său.

Sporirea cotei șomajului, scăderea nivelului de trai, sărăcirea populației, micșorarea ajutorului social acordat cetățenilor, criza economică mondială, instabilitatea politică și vacuumul spiritual au generat creșterea numărului persoanelor care încearcă tot mai des sa-și satisfacă necesitățile vitale prin orice metode, inclusiv ilegale.

Toate fenomenele enumerate s-au dovedit consecința dezechilibrului într-un plan material al conduitei infracționale, chiar și sub aspect moral.

Privită din această perspectivă, instituția pedepsei penale aplicate infractorului ocupă un loc aparte în ceea ce determină analizarea gradelor și condițiilor de reeducare a subiecților infracțiunilor, ca și element nemijlocit în lupta contra criminalității. În acest context este importantă relevarea circumstanțelor atenuante și agravante, a motivelor ce au stat la baza infracțiunii, analiza personalității infractorului, evaluarea gradului prejudiciabil al faptei infracționale săvârșite.

Protejarea intereselor persoanelor fără a înțelege existența unui cadru penală internațională de reglementare care vizează evaluarea juridică a faptelor criminale, în ținând seama de noile tendințe dictate de politica și de experiența combaterii criminalității în țările dezvoltate, este imposibil să se construiască un stat de drept în Republica Moldova.

Prin urmare, este necesar ca dispozițiile normative ale legislației penale actuale ale Republicii Moldova

cu privire la individualizarea răspunderii și pedepsei penale pe baza elementelor obiective să fie ajustate la acte normative internaționale și europene, în special la acordului instituției de recunoaștere a vinovăției

Metodologia de cercetare abordată. La atingerea scopului și a obiectivelor propuse, la elaborarea lucrării vom recurge la metoda cercetării subiectului lucrării prin intermediul legislației Republicii Moldova, precum și la analiza opiniilor științifice oferite publicului larg, prin publicare pe pagini web sau pe suporturi de hârtie sub formă de manuale, articole, note explicative.

Importanța practică a lucrării constă în analiza amplă a aplicării pedepsei în cadrul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției și indicarea locului acestuia în cadrul instituției individualizării pedepsei în legea penală națională și în acte normative internaționale și europene.

Pentru aceasta, este recomandabil de a studia experiența unor țări străine, unde institutul pentru recunoaștere a vinovăției este dezvoltat la un nivel înalt.

Idei principale ale cercetării

Cu toate că acordul de recunoaștere a vinovăției a apărut în SUA, această instituție și-a făcut loc, mai ales în ultimul timp, și în legislația și practica a altor țări.

După cum am relatat în subiectul precedent, apariția și consolidarea instituției acordului de recunoaștere a vinovăției a fost un proces de durată care a cunoscut desfășurare pe teritoriul a mai multor state ale lumii, iar prezența instituției de pledare vinovat sau nevinovat a fost un factor ce a favorizat, sau chiar a fost o condiție *sine qua non* pentru apariția instituției acordului de recunoaștere a vinovăției.

Astfel, în forma identică, analogică sau foarte apropiată acesteia acordul de recunoaștere a vinovăției există în țările sistemului *Common Law* sau cu tradiții preluate din acesta, adică în țările unde există instituția pledării vinovat.

Astfel, procedura acordului de recunoaștere a vinovăției este practică în prezent în SUA, Filipine, Israel, Canada, Germania, Marea Britanie și în alte foste colonii ale acesteia.

În Marea Britanie, problema existenței acordului de recunoaștere a vinovăției a început să fie discutată mai târziu decât în SUA. Savanții nu erau unici în părerea cât de răspândit este acest fenomen. Astfel, profesorul Thomas a spus, în 1969, că «nu este nici o îndoială că acordul de recunoaștere a vinovăției are un rol destul de mare în administrarea de zi cu zi a justiției penale în Marea Britanie». Într-o lucrare editată în 1978 de Baldwin și Bottomley, autorii declară inversul, afirmând că, cu toate că numărul pedoariilor vinovat este tot atât de mare ca în SUA, acestea nu au loc ca urmare a negocierilor, așa cum în SUA; încheierea unor acorduri între acuzare și apărare este un fenomen doar episodic [1].

S-a argumentat că dat fiind specificul sistemului englez (lipsa procurorilor publici, o structură mult mai flexibilă de stabilire a pedepselor etc), este foarte dificil ca negocierile să aibă loc. În loc de a se baza pe negocieri pentru a produce un procentaj înalt al pledării vinovat, procurorii englezi se bazează mai mult pe ceea ce poate fi denumit «înfrângerea învinutului», adică învinutul cade de acord să pledeze vinovat prin presarea acestuia cu riscurile, neplăcerile și consecințele de ordin negativ pe care le comportă pentru dânsul un proces penal.

În contextul lucrării menționate, savanții Baldwin și McConville au intervievat 121 de inculpați care au pledat vinovat. Din aceste interviuri, a devenit clar că negocierea pledoariei era un lucru obișnuit în acele timpuri. Ei au conchis că, contrar credinței populare, justiția penală engleză obținea un număr impunător de declarații de recunoaștere a vinovăției prin intermediul negocierilor camuflate.

În prezent, nu se mai pune la îndoială că acordul de recunoaștere a vinovăției este perfect legal în

Marea Britanie și a devenit o realitate a procedurii penale a acestei țări.

Codul canadian nu conține prevederi ce ar reglementa explicit negocierea pledoariei între procuror și învinuit sau reprezentanții lui. De aceea, s-a afirmat că în Canada, precum și în Marea Britanie, legitimitatea acordului de recunoaștere a vinovăției rămâne incertă.

În orice caz o prevedere care este în special relevantă acestei instituții, se conține în secțiunea 606 (4) a Codului de procedură penală, care, aparent, prevede un mecanism pentru negocierea pledoariei: “în pofida oricărei prevederi din acest Act, atunci când un inculpat nu recunoaște vina în privința învinuirii ce i se aduce, dar recunoaște vina în privința unei infracțiuni ce se include în infracțiunea de care este învinuit sau în privința altei infracțiuni, instanța poate, la discreția ei, cu acordul procurorului, să accepte o asemenea pledoarie și dacă acceptă, trebuie să recunoască inculpatul nevinovat în privința infracțiunii care i-a fost incriminată” [1].

În pofida lipsei unor reglementări explicite ale acestei instituții, au fost elaborate unele reguli neformale în privința acordului. Spre exemplu, în anul 1972, procurorul general din Ontario, Dalton Bales, a remis un memorandum procurorilor în privința modului de organizare a discuțiilor de negociere a vinovăției. În acest memorandum sunt enumerate anumite principii aplicabile acestor discuții. Similar, în 1974 în Codul de conduită profesională al Asociației Barourilor Canadiene a fost introdusă o regulă care stabilea circumstanțele în care se consideră potrivit ca avocatul să sfătuiască clientul său să pledeze vinovat și avertismentul de a nu recurge la aceasta când motivele sunt cele de procesare mai rapidă a cazului.

Totuși, în pofida lipsei unor prevederi explicite, se consideră că acordul de recunoaștere a vinovăției este o realitate a sistemului judiciar canadian.

În legea penală a Republicii Sud-Africane, până nu demult, acordul de recunoaștere a vinovăției, ca

proces ce implică acordul judecătorului să aplice o anumită pedeapsă în urma pledării vinovat, nu era permis. În practică însă, procurorul și apărătorul, fără a implica instanța, ajungeau la o înțelegere că procurorul va renunța la anumite învinuiri, iar învinuitul va pleda vinovat pentru cele rămase. Volumul în creștere al cazurilor penale cu care se confrunta sistemul judiciar, a determinat legiuitorul din această țară să modifice, în decembrie 2001, Codul de procedură penală în vederea instituirii instituției acordului de recunoaștere a vinovăției.

În legea Irlandei învinuitul poate oferi să pledeze vinovat în privința anumitor învinuiri în schimbul retragerii altor învinuiri, mai serioase. Acest lucru este posibil cu autorizarea directorului acuzării publice (funcție analogică celei de procuror general) care poate accepta propunerea fără a acorda asigurări în privința pedepsei pentru învinuirile rămase. Se consideră impropriu pentru acuzator de a avea inițiativa în aceste propuneri. Învinuitul nu trebuie să fie presat să accepte acordul. Și judecătorul trebuie să fie circumspect în privința acordării anumitor indicații în avans despre părerea lui asupra unei sentințe potrivite în cazul în care învinuitul pledează vinovat [2].

În Israel, ca de altfel și în SUA, acuzatul, în majoritatea cauzelor, pledează vinovat cu sau fără negocierea pledoariei. Acordul de recunoaștere a vinovăției este reglementat de Legea cu privire la acordul de recunoaștere a vinovăției (amendamentul nr. 19), adoptată în 1995.

Încheierea acordurilor de recunoaștere a vinovăției este pe larg folosită în cazurile penale în privința infracțiunilor. Foarte rar se întâmplă ca instanța, deși nu este obligată să accepte acordul la care a ajuns acuzarea cu apărarea, să se depărteze de la condițiile acordului.

În legea penală filipineză acordul de recunoaștere a vinovăției se aplică de mai mult timp. Astfel, Legea cu privire la organizarea oficiului ombudsmanu-

lui, nr.6770 din 1989, prevede, în paragraful 4 pct. B, ca împuternicire a procurorului dreptul special de a negocia acorduri de recunoaștere a vinovăției sub controlul și autoritatea ombudsmanului. Prin Legea nr.8493 din 1998 care are drept scop asigurarea procesării mai rapide a cauzelor penale, a fost stabilită obligativitatea desfășurării ședințelor judiciare după înaintarea învinuirii, aceasta pentru a fi examinate mai multe chestiuni, una din ele fiind posibilitatea negocierii unui acord de recunoaștere a vinovăției [1].

Tradițional, în Europa continentală recunoașterea vinovăției nu servea ca temei pentru un proces redus. În efortul transnațional de a face față supraîncărcării sistemului judiciar, una din problemele care au apărut a fost întrebarea dacă interzicerea pledării vinovat și a acordurilor de negociere a vinovăției ar trebui anulată. Răspunsurile la această întrebare sunt diferite.

Într-un set de recomandări adresate de Comunitatea Europeană Letoniei, s-a declarat că «discuțiile în Europa au indicat asupra faptului că conceptul american privind acordul de recunoaștere a vinovăției nu se potrivește cu principiile fundamentale ale procedurii penale europene». Această recomandare a fost făcută în urma participării unor oficiali din această țară, în 1997, la un seminar organizat de specialiști americani în care Letoniei i s-a recomandat să adopte acordul ca mijloc de eficientizare a procedurii penale.

În mod surprinzător, acordul de recunoaștere a vinovăției a prins rădăcini în Europa în țări cu un sistem legal continental. Susținătorii acordului menționează că utilitatea acestei instituții este dovedită și prin faptul că ea a fost adoptată și în legislația altor țări. Astfel, odată interzisă în cea mai mare parte a Europei și tehnic aflată în afara legii în Japonia, instituția acordului de recunoaștere a vinovăției s-a strecurat în sistemele judiciare ale multor țări pe parcursul ultimelor decenii.

La etapa actuală mai multe țări europene au adoptat în legislația lor proceduri care sunt similare sau asemănătoare cu instituția acordului de recunoaștere a vinovăției.

În Germania, unde conceptul acuzării obligatorii a câștigat odată supremația, acum este recunoscut conceptul libertății de acțiune a procurorului și sunt făcute eforturi de a reglementa exercițiul acestei libertăți, acordul de recunoaștere a vinovăției câștigând o aplicare limitată.

Neluând în considerație că în Codul de procedură penală german nu este prezentă o instituție asemănătoare cu acordul de recunoaștere a vinovăției, acesta a devenit un fenomen obișnuit în Germania. În această privință mai mulți autori au menționat că în Germania au loc negocieri neformale.

Astfel, dacă inculpatul oferă instanței o descriere credibilă și detaliată despre comiterea infracțiunii și nici acuzarea, nici apărarea nu prezintă probe suplimentare, instanța, de obicei, consideră declarația inculpatului ca fiind suficientă pentru soluționarea cazului și se abține de la citarea unor martori suplimentari. De la această posibilitate - de a limita rezonabil efortul de a stabili adevărul, a apărut echivalentul german al acordului de recunoaștere a vinovăției. În cazurile complexe, apărarea sugerează uneori instanței că inculpatul este gata de a face o declarație și de a se abține de la cererea examinării unor alte probe, dacă ar putea fi sigur că pedeapsa nu ar excede un anumit maxim. Instanța, după ce ascultă opinia procurorului, indică la pedeapsa aproximativă stabilită în cazul cooperării inculpatului. Dacă toate părțile cad de acord, inculpatul face o mărturisire în cadrul unei ședințe publice, este condamnat în baza acesteia, aplicându-i-se pedeapsa la care s-a convenit.

Oficial, despre tehnicile de negociere utilizate în Germania s-a aflat la sfârșitul anilor 70, din materiale publicate la acest subiect. Curtea Supremă a Germaniei a trebuit să decidă atunci, dacă această

formă a negocierilor era legală. Răspunsul fiind că, în general, aceasta era legală. În scurt timp, după mai multe dezbateri controversate în societate, Curtea a adoptat un fel de decizie finală care a stabilit principiile cele mai importate pentru conducerea negocierilor, cu toate că până în prezent nu există lege care ar reglementa acest subiect [3].

Cu toate acestea, legislația germană prevede o instituție asemănătoare cu negocierea pledoariei.

În SUA, renunțarea inculpatului la dreptul lui constituțional de a fi judecat de Curtea cu jurați este un aspect important al procesului de pledare vinovat și respectiv, de încheiere a unui acord.

Deoarece legislația germană nu prevede procedura pledoariilor formale, renunțarea la proces în general nu este posibilă, cu excepția procedurii ordonanței penale.

Ordonanța penală este o ordonanță a instanței pregătită de procuror și semnată de judecător. Aceasta descrie comportamentul ilegal al inculpatului și probele strânse de acuzare cu indicarea prevederilor aplicabile ale Codului penal. Ea specifică, de asemenea, pedeapsa ce urmează a fi aplicată inculpatului. Conform acestei proceduri, judecătorul poate soluționa cazul fără a cita sau a asculta inculpatul. El nu trebuie să fie convins de vinovăția inculpatului. Pentru a-l condamna, judecătorul trebuie să dispună de suspiciuni rezonabile că inculpatul a săvârșit fapta incriminată acestuia. În cazul condamnării inculpatul primește o înștiințare despre aceasta. Dacă inculpatul nu obiectează în scris sau personal în termen de o săptămână, ordonanța intră în vigoare și are aceeași forță ca și condamnarea în urma unui proces. Dacă inculpatul obiectează, ordonanța este considerată nulă și cazul este pus pe rol.

Această procedură este aplicată în privința infracțiunilor mai puțin grave (atunci când pedeapsa aplicată poate fi numai amendă, retragerea permisului de conducere pe o perioadă de până la doi ani și aplicarea privațiunii de libertate de până la un an

cu suspendarea acesteia). Printre acestea se numără însă așa infracțiuni ca escrocheria, furtul automobilelor, în anii 60 mai multe cazuri fiind dispuse prin intermediul ordonanțelor penale decât prin intermediul judecății [2].

În legea Franceză nu există procedura de pledare și, respectiv, nu există nici negocierea învinuirilor aduse sau a pedepsei ce urmează a fi aplicată. Cu toate acestea, există anumite practici și proceduri, mai ales în curțile corecționale și de poliție, care, ca și acordul de recunoaștere a vinovăției, sunt menite de a economisi timpul și a descuraja litigarea inutilă. Unele dintre acestea sunt foarte asemănătoare cu acordul de recunoaștere a vinovăției.

Astfel, legea permite încheierea acordurilor (*tranzaction*) în privința anumitor infracțiuni. Drept exemplu, în privința infracțiunilor fiscale, un acord poate fi propus înainte de intentarea procedurii legale sau, în anumite condiții, înainte de soluționarea finală a cazului. Autoritatea administrativă competentă poate propune învinuitului să accepte faptele și să plătească o anumită sumă de bani în schimbul încetării cazului contra lui. O diferență fundamentală dintre *tranzaction* și acordul de recunoaștere a vinovăției este că în cazul primei prezența învinuitului în instanță este (sau poate fi) eliminată, în timp ce aceasta nu e posibil în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției.

Un alt mijloc folosit este practica când procurorul și judecătorul de instrucție, având consimțământul învinuitului și al părții vătămate (după caz și al părții civile), reîncadrează infracțiunea în una mai puțin gravă, aceasta pentru a redirecționa cazul de la Curtea cu jurați în instanțele corecționale. Aceasta se face în cazul în care procurorul consideră că procedura solemnă a Curții cu jurați și pedepsele aplicate în cadrul acesteia sunt excesive pentru acest caz [3].

În sistemul de drept Belgian nu există procedura de a pleda vinovat și nici conceptul de acord de recunoaștere a vinovăției nu este cunoscut. În

poftida acestui fapt, pe larg este aplicată instituția tranzacțiilor. O tranzacție (*tranzaction*) este o propunere unilaterală făcută învinuitului din partea procurorului, prin care primul propune învinuitului ca el să plătească o anumită sumă de bani într-un anumit termen. Dacă învinuitul acceptă, dosarul este închis (art.21 bis CPP).

Astfel, până la începutul anilor 80 acordurile erau posibile numai în privința infracțiunilor neînsemnate. De atunci însă tranzacțiile pot fi propuse în privința tuturor infracțiunilor pentru care se prevede o pedeapsă nu mai mare de cinci ani de privațiune de libertate.

Tranzacțiile pot fi propuse numai dacă sunt întrunite anumite condiții. Acestea sunt: dauna civilă trebuie restituită; pedeapsa stabilită de lege pentru infracțiunea săvârșită nu trebuie să depășească cinci ani; trebuie să existe circumstanțe atenuante, grație cărora procurorul în cazul în care merge mai departe cu învinuirea, poate să recomande o pedeapsă mai blândă, cum ar fi amendă sau confiscarea, și nu una privativă de libertate. Odată ce învinuitul acceptă, cazul se consideră în mod formal clasat și nu poate fi redeschis mai târziu. Odată ce nu există condamnare, învinuitul se consideră neavând antecedente penale, ceea ce constituie un stimulent important pentru învinuit de a accepta tranzacția.

În legislația Luxembourg-ului nu este permis nici acordul de recunoaștere a vinovăției, nici tranzacțiile, așa cum ele sunt cunoscute în Belgia. În schimb, legiuitorul a optat pentru aplicarea așa-numitelor ordonanțe penale, care sunt aplicabile aceluiași infracțiuni și practic în aceleași condiții ca și tranzacțiile în Belgia. Regulile ce guvernează ordonanțele penale sunt stabilite în art.216-1-art.216-10 CPP. Astfel, procedura este următoarea: în cazurile când procurorul nu dorește să ceară o altă pedeapsă decât amendă, el poate adresa o cerere scrisă judecătorului în care acesta este rugat să aplice o amendă. Procedura este condusă în scris fără a

avea loc anumite audieri sau dezbateri. Dacă învinuitul este găsit vinovat, judecătorul aplică amendă printr-o ordonanță penală care este comunicată învinuitului. Dacă învinuitul nu este de acord, el poate ataca ordonanța și în acest caz va fi urmată procedura obișnuită.

În sistemul de drept Italian, unde pledarea vinovat nu a existat niciodată, iar acordul de recunoaștere a vinovăției a fost o anatemă, s-a introdus instituția pledării vinovat și acordarea explicită a reducerilor în pedeapsă pentru asemenea pledoarii.

În 1989 a fost adoptat un nou Cod de procedură penală, care a schimbat dramatic procesul - din unul tradițional inchizitorial spre un sistem infuzat cu elemente de adversarialitate.

Secțiunea a șasea a Codului stabilește cinci proceduri speciale menite să ofere alternative pentru procesul tradițional. Două din aceste proceduri permit soluționarea cazurilor fără a recurge la o judecată: aplicarea pedepsei în urma cererii părților (*applicazione della pena su richiesta delle parti*) și judecata sumară (*giudizio abbreviato*).

Applicazione della pena su richiesta delle parti a fost denumită „negocierea pedepsei” (*patteggiamento sul la pena*), indicând în așa fel că aceasta își are originea în sistemul american de negociere a pledoariei. Acest mecanism este aplicabil numai infracțiunilor mai puțin periculoase. În art.444 se prevede că inculpatul și procurorul pot cere aplicarea unei sancțiuni înlocuitoare/substituente celei prevăzute de lege, cum ar fi liberarea supravegheată, amendă, o pedeapsă privativă de libertate redusă cu o treime sau o combinație a sancțiunii substituente și privațiunea de libertate, cu condiția că după ce s-au luat în considerație toate circumstanțele cazului și a fost făcută reducerea pedepsei privative, pedeapsa stabilită nu excede limita de doi ani.

În cadrul acestei proceduri, învinuitul poate cere judecătorului să aplice o pedeapsă particulară fără a avea acordul procurorului. Însă, refuzul ulterior al

procurorului de a consimți va împiedica aplicarea acestei proceduri, desfășurându-se un proces judiciar tradițional. Cu toate acestea, dacă instanța după procesul de judecată găsește că refuzul procurorului a fost nejustificat și cererea inculpatului este rezonabilă, ea poate aplica pedeapsa care a fost inițial propusă de inculpat.

O particularitate a acestei proceduri constă în faptul că nu este obligatoriu ca inculpatul să admită că este vinovat.[3]

Giudizio abbreviate este mecanismul care a fost botezat/numit ca negociere în privința procedurii de examinare a cazului, deși nici un proces de negociere nu are loc. În conformitate cu această procedură, inculpatul poate cere o judecată sumară sau abreviată, consimțământul procurorului fiind obligatoriu pentru acceptarea acestei cereri. De obicei, inculpatul face această cerere înainte sau după începerea audierilor preliminare. După înaintarea unei asemenea cereri instanța trebuie să determine dacă este posibil să decidă cazul în baza probelor acumulate de procuror pe parcursul anchetei preliminare. Înainte de a hotărî dacă e posibil de a decide cazul, judecătorul va examina dosarul, va asculta argumentele din partea procurorului și apărătorului și, posibil, a inculpatului și, dacă răspunsul este afirmativ, va decide și va pronunța sentința. Dacă judecătorul acceptă cererea și găsește inculpatul vinovat, pedeapsa care ar fi fost aplicată în cadrul procesului tradițional este redusă cu o treime. Spre deosebire de *applicazione della pena su richiesta delle parti*, *giudizio abbreviate* poate fi aplicat pentru toate infracțiunile, excepție făcând cele ce sunt pedepsite cu detențiune pe viață. În contrast cu procesul ordinar în acest caz judecătorul decide vinovăția sau inocența bazându-se pe probele din dosar și probabil, pe declarația făcută de inculpat.

Atunci când se aplică prima procedură (*applicazione della pena su richiesta delle parti*), partea vătămată care a înaintat o acțiune civilă este eliminată din proces, iar în cadrul celei de-a doua proceduri

(*giudizio abbreviate*), aceasta, dacă dorește, poate să rămână în continuare în proces. Hotărârile luate de judecător în urma acestor proceduri pot fi atacate în instanțele superioare.

Procedura acordului de recunoaștere a vinovăției a fost acceptată sau este pe cale de a fi acceptată și de unele țări din fostul lagăr socialist. Astfel, această instituție a fost introdusă în Ungaria, Cehia, Federația Rusa.

În Rusia, de exemplu, conform art.314 alin.1 CPP, învinuitul este în drept, cu acordul acuzatorului și al părții vătămate, să recunoască învinuirea ce-i este adusă și să ceară pronunțarea sentinței fără a avea loc ședința judiciară, dacă pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea de care este învinuit nu excede 5 ani. Conform art.316 CPP dacă judecătorul cade de acord cu cererea învinuitului, trebuie să aplice o pedeapsă ce nu depășește două treimi din maximumul prevăzut de lege.

Mai mult ca atât, în știința rusă s-a enunțat opinia că pentru examinarea cauzei în procedura acordului e suficient chiar numai faptul ca învinuitul/inculpatul să fie de acord cu învinuirea adusă de procuror, fără ca aceasta să fie recunoscută [4].

În același timp, savanții din Belarus susțin necesitatea stringentă în modificarea cadrului legislativ în sensul asigurării posibilității demarării procedurii speciale de examinare a acordului doar în cazul, când vinovăția este recunoscută expres și integral [5].

În Japonia, după întocmirea rechizitoriului, învinuitul trebuie să facă o alegere între procedura sumară (*ryakushlki tetsuznki*) și procesul obișnuit. Dacă învinuitul a recunoscut vinovăția și este de acord cu recomandarea pe care procurorul o va face judecătorului în privința pedepsei, cazul este supus, cu acordul învinuitului, unei proceduri sumare. În acest caz., procurorul trimite judecătorului dosarul cu probele acumulate, acordul învinuitului și recomandarea sa pentru pedeapsa care ar trebui să fie aplicată. Prezența învinuitului la proces nu este necesară. În

mod obișnuit, instanța poate aplica în aceste cazuri numai amenda, iar în cazuri excepționale poate aplica privațiunea de libertate cu un maximum de trei ani. În 1986, 93% din toate dosarele au fost soluționate prin intermediul procedurii sumare. Avantajul acestei proceduri, atât pentru procuror, cât și pentru învinuit, este în termenele reduse de soluționare a cazului [1].

Judecătorul în asemenea cazuri examinează numai probele scrise și documentate înaintate de către procuror. Rolul principal al judecătorului în astfel de cazuri este de a proteja drepturile acuzatului prin examinarea tuturor probelor prezentate (uneori și prin cererea unor probe suplimentare) și prin stabilirea unei pedepse potrivite.

Așadar, a fost argumentat că folosirea acordului de recunoaștere a vinovăției în asemenea tribunale poate avea chiar un efect mai mare dat fiind specificul lui (martorii și victimele sunt de multe ori în țări diferite, ceea ce ridică cu mult costul procesului, posibilitatea de a ”impune” persoanele să colaboreze pentru a dovedi vinovăția făptuitorului și pentru a-i pedepsi etc).

Din cele elucidate mai sus, conchidem că instituția recunoașterii vinovăției este prezentă în majoritatea statelor, însă cu trăsături specifice fiecărui sistem de drept național în parte.

Concluzii

Tendențele legislației întotdeauna au fost în corespundere cu regimul de dezvoltare al societății în ansamblu, încât noile elemente apărând în societate conduc la formarea de noi forme și metode de acțiune ale oamenilor îndreptate spre apărarea drepturilor și libertăților omului.

În contextul reformei judiciare și de drept, legislația procesual penală a cunoscut transformări substanțiale, impuse de către realitățile sociale și economice, precum și de tendința de ajustare a legislației unor standarde general recunoscute.

Analizând cele cercetate în lucrarea dată, se poate de menționat cu certitudine că instituția de recunoaștere a vinovăției este un subiect foarte complex și controversat atât în sistemul de drept național, cât și în alte sisteme de drept. Soluționarea cauzelor penale prin prisma acordului de recunoaștere a vinovăției este un proces cu mult mai complex decât pare la prima vedere.

În cadrul cercetării efectuate am constatat, că prin introducerea acestei instituții procesual penale, legiuitorul a urmărit rezolvarea următoarelor probleme esențiale: economia de resurse umane și materiale a organelor justiției la cercetarea, examinarea și soluționarea cauzelor penale ușoare, mai puțin grave și grave; de a convinge învinuitul/inculpatul să colaboreze cu organele de urmărire și cu ajutorul lui să demascheze alți participanți la infracțiune; descoperirea infracțiunii cu cheltuieli minime; stabilirea tuturor circumstanțelor cauzei penale; de a micșora perioada de timp de la momentul comiterii infracțiunii până la luarea unei decizii definitive pe cauza dată; raționalizarea procesului penal, de a face procesul cât mai rapid și eficient.

Împreună cu toate acestea, procesului de soluționare a cauzelor penale prin intermediul acordului de recunoaștere a vinovăției îi sunt înaintate aceleași cerințe ca și procesului tradițional de judecată. Aceleași preocupări de bază, cum ar fi: verificarea probelor, veridicitatea și echitatea procedurii trebuie să fie prezente și în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției.

Deși acordul de recunoaștere a vinovăției este o procedură simplificată de soluționare a cauzelor penale, procedura în cauză trebuie reglementată astfel, încât să se asigure respectarea valorilor fundamentale pentru o societate democratică. Din acest motiv, este foarte important ca încheierea unui acord să fie însoțită de respectarea unor standarde și de o reglementare minuțioasă.

Printre beneficiile apărute în urma implementării acordului de recunoaștere a vinovăției, putem men-

ționa: capacitatea acestuia de a reduce costul total al urmării penale și de spori eficiența administrativă a instanțelor judecătorești. În rezultatul analizei efectuate, s-a concluzionat că acordul de recunoaștere a vinovăției prezintă nu numai avantaje, dar și dezavantaje.

Acordul de recunoaștere a vinovăției constituie un oarecare pericol, deoarece în cazul când nu este bine controlat, amenință serios în acest fel garanțiile constituționale ale persoanelor învinuite.

Există pericol evident, că prin cedările persoanelor învinuite în scopul obținerii unei declarații de recunoaștere a vinovăției, acordul de recunoaștere a vinovăției încurajează nu numai persoanele vinovate, însă și cele nevinovate de a pleda vinovat. Condamnarea unor persoane nevinovate poate avea loc dacă acestea pot fi determinate de natura acestei instituții de a se declara vinovate, dar și din cauza că majoritatea drepturilor procedurale nu mai sunt aplicate în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției și nu pot preîntâmpina aceste lucruri. Cu toate acestea, unele experimente psihologice au sugerat că persoanele nevinovate sunt șovăitoare de a pleda vinovat. În plus, a fost argumentat de asemenea că procesele judiciare nu garantează totdeauna sentințe ce corespund realității. Avantajele oferite de acord stabilesc ca acesta să fie un mijloc potrivit și efici-

ent de dispunerea cauzelor penale fără a recurge la judecată.

Pedeapsa penală prevăzută în cazurile aplicării art.80 Cod Penal al Republicii Moldova, este deseori influențată și de alte cazuri de reducere a pedepsei la individualizarea acesteia, prin aplicarea concomitentă cu norma menționată a art.79 Cod Penal al Republicii Moldova și altor norme cu efecte analogice.

Noutatea științifică a lucrării date este determinată în special de importanța instituției acordului de recunoaștere a vinovăției.

Referințe bibliografice

1. ROTARU, V. *Acordul de recunoaștere a vinovăției*. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău. 2004.
2. ROTAM, V. *Aplicarea prevederilor legale privind acordul de recunoaștere a vinovăției: Îndrumar pentru avocați*. Chișinău. 2013.
3. PASCU, M., MANEA, T. *Acordul de recunoaștere a vinovăției*. București. Universul Juridic, 2015.
4. ДУБОВИК, Н. «Сделка о признании вины» и «особый порядок»: сравнительный анализ. В: Российская юстиция, 2004. № 4.
5. ЗАЙЦЕВА, Л., ЖИГУЛИЧ, В. *Признание вины как основание для проведения судебного следствия в сокращенном порядке*. В: Судовывестник. 2008. № 3.